

L'APOSTA PER UN CANVI GLOBAL AL CEIP PUIG DE NA FÀTIMA.

Crear un somni amb el cap, el cor i les mans

BONES PRÀCTIQUES EN ENTORNS PEDAGÒGICS
Núm. 6, setembre 2020

Joan Jordi Muntaner
Joan Ferrà
Marta Egea
Margarita Zanoquera
Lorena Valenzuela
Enrique Xaudiera

Universitat
de les Illes Balears

Departament
de Pedagogia Aplicada
i Psicologia de l'Educació

Hi col·labora:

L'APOSTA PER UN CANVI GLOBAL AL CEIP PUIG DE NA FÀTIMA

Crear un somni amb el cap, el cor i les mans

BONES PRÀCTIQUES EN ENTORNS PEDAGÒGICS
Núm. 6, setembre de 2020

Joan Jordi Muntaner
Joan Ferrà
Marta Egea
Margalida Zanoguera
Lorena Valenzuela
Enrique Xaudiera

ISSN: 2659-7047
DL: PM 599-2019

PRESENTACIÓ	4	5. LA CONCRECIÓ TEÒRICA DEL MODEL	28
1. INTRODUCCIÓ	6	5.1 Elaboració del PEC	28
2. PLANIFICAR EL CANVI	8	5.1.1 Valors bàsics de l'escola.	28
3. INICI DE L'EXPERIÈNCIA: CURS 2014-2015	11	5.1.2 Objectius pedagògics	29
3.1 La formació, una eina fonamental en el projecte	12	5.1.3 Principis metodològics.	30
3.2 El funcionament de les comunitats	13	5.1.4 Comunitat Educativa	31
3.2.1 Comunitat dels petits	14	5.2 Àmbits d'intervenció educativa	32
3.2.2 Comunitat dels mitjans	14	6. UNA PORTA OBERTA A LA INNOVACIÓ	33
3.2.3 Comunitat del grans	15	6.1 Elaboració del pla estratègic	33
3.3 Revisió del primer any de l'experiència i perspectives de futur	17	6.2 Perspectives de futur	35
3.3.1 Avaluació dels alumnes i comunicació a les famílies	17	REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	38
3.3.2 Avaluació per comunitats	17		
3.3.3 Avaluació global del claustre	18		
3.3.4 Planificació i millores pel proper curs	18		
4. UN PROCÉS DINÀMIC DE CANVI	19		
4.1 La consolidació del projecte metodològic	19		
4.1.1 Ambients	19		
4.1.2 Projectes i aprofundiment	21		
4.1.3 Tutories i pràctiques restauratives	22		
4.1.4 Sortides	23		
4.1.5 Els especialistes	23		
4.1.6 Avaluació i comunicació amb als pares	23		
4.2 La formació, una constant ineludible	24		
4.3 L'equip de suport	26		

Aquesta és la història d'un centre educatiu que va emprendre l'aventura de la innovació en el procés d'ensenyament i aprenentatge. Rompre amb la tradició escolar, en què el llibre de text i el mestre són els protagonistes, les assignatures i els continguts són els únics referents vàlids, és complex i requereix decisió, coneixement, valentia i esforç, entre altres actituds i fonaments.

Implantar un model educatiu que posa la mirada en l'infant i que el converteix en el protagonista del seu aprenentatge, que fixa l'objectiu en una formació integral dels alumnes, que aten les capacitats i característiques de cada un, necessita la confluència de variables diverses i distintes. Aquestes circumstàncies coincidiren en un moment determinat en un equip de mestres concret, els quals em permeteren formar part activa de tot el procés; mai no podré agrair suficientment l'aprenentatge i l'experiència que vaig adquirir amb ells.

El canvi didàctic, organitzatiu, de relació i de mirada envers una escola d'infantil i de primària és possible en el marc de la legalitat vigent actual. Requereix unes condicions determinades, que és possible crear i compartir des de l'actitud oberta i la voluntat expressa d'aconseguir-ho. Les circumstàncies concretes del CEIP Puig de na Fàtima de Puigpunyent en són un exemple, i crec que també poden assolir aquest canvi moltes altres escoles si hi ha l'actitud

i la voluntat necessàries per treballar-hi. El procés de canvi radical realitzat no ha estat un procés fàcil ni senzill ni lineal. Ben al contrari, és un procés complex, amb molts de moments i circumstàncies difícils i conflictives, amb anades i tornades, durant el qual s'aprèn a conviure amb la incertesa, el dubte, els errors i els èxits, però sempre amb la decisió ferma i sòlida d'avançar, la qual cosa ha permès superar les barreres i les dificultats que hi ha hagut i hi ha en el camí i repte plantejats.

Entre les condicions i circumstàncies que hi ha hagut per afavorir el desenvolupament del projecte podem assenyalar les següents:

- Lideratge, sobretot de l'equip directiu, que ha sabut dirigir, cohesionar i potenciar quan ha estat necessari el procés complex que ha viscut l'escola.
- Equip de mestres cohesionat, amb confiança, molta il·lusió i ganes d'aprendre per enllestir un programa de canvi i innovació a l'escola, amb capacitat tant per superar les barreres i dificultats com per donar suport i ajuda a qui ho necessitava en els moments crítics.
- Formació, constant i de qualitat, rebuda i viscuda per tot el claustre, amb ganes d'aprendre i d'aplicar els aprenentatges nous.

- Destacam la tasca de l'assessora del CEP de Palma, la senyora Carme Frau, pel suport i la implicació demostrada en el futur del projecte.

- Condicions externes, socials i materials de l'escola, especialment la implicació i comprensió de les famílies, així com l'esforç i acceptació per part de tota la comunitat educativa del projecte plantejat.

- L'obertura de l'escola al poble i la participació de tothom en la bona gestió dels recursos disponibles i en la dedicació al projecte.

Per altra banda, destacam els moments principals de crisi, de dubte, de perill de tornar enrere, que també s'han viscut a l'escola aquests anys. Són moments crítics, que, una vegada superats, serveixen per tenir més força, donar solidesa al projecte i per poder progressar de manera adequada. Podem assenyalar, entre d'altres, els següents:

- Prendre decisions. Planificar un projecte de canvi i millora de l'escola és relativament fàcil, però el problema sorgeix quan es decideix posar-lo definitivament en marxa. Resoldre els moments crítics i prendre decisions entre tots, respectant el ritme de cada un per superar la

inseguretat de l'assaig i error, han de permetre avançar i retrocedir quan és necessari.

- L'arribada de mestres nous. Aquesta és una situació molt comuna a les escoles públiques i representa un perill objectiu. El mestre ha de implicar-s'hi i comprendre el projecte per passar a formar-ne part activa, cosa que no sempre és fàcil ni possible.

- Explicar-lo a les famílies i convèncer la comunitat educativa del que significa i dels avantatges que suposa per als infants implantar aquest model educatiu.

- Superar els conflictes de l'equip de mestres, els dubtes, confusions i debats que sorgeixen en totes les relacions humanes i de les quals no es priva el claustre de mestres. Superar aquests moments gràcies al diàleg, la confiança i la formació són imprescindibles per assegurar l'èxit de qualsevol projecte.

Dr. Joan Jordi Muntaner

Catedràtic d'Universitat de Didàctica
i Organització Escolar

Departament PAPE – Universitat de les Illes Balears

El CEIP Puig de na Fàtima és el centre d'educació infantil i primària del municipi de Puigpunyent i acull alumnes dels tres nuclis urbans del municipi: Puigpunyent, Galilea i Son Serralta.

Puigpunyent és un municipi situat a catorze quilòmetres de Palma. Gran part de la seva població és nascuda a Puigpunyent, però els darrers anys ha augmentat significativament amb famílies joves que valoren l'entorn natural del poble i que es desplacen a la ciutat per treballar. És un municipi de població, en general, amb un nivell sociocultural mitjà-alt, ocupada principalment en el sector dels serveis i amb un percentatge significatiu d'immigrants procedents de la comunitat europea, que gaudeix d'una situació econòmica acomodada, i amb alguna família d'immigrants llatinoamericans i africans.

El CEIP Puig de na Fàtima és un centre públic, d'una línia, al qual acudeixen una mitjana de dos-cents alumnes els darrers anys i que té un claustre d'entre divuit i vint mestres. El centre es defineix com una escola laica, aconfessional, activa, inclusiva, innovadora, transparent, participativa, mallorquina, vinculada i compromesa amb l'entorn. Es posiciona com a defensora de la llengua catalana com a llengua vehicular, i democràtica i oberta a la participació de tota la comunitat educativa (PEC, 2019).

El CEIP Puig de na Fàtima, a mitjan curs 2013-14, va començar un procés de canvi valent i radical, durant el qual tot l'equip docent, de manera decidida, va formar-se i va reflexionar per repensar conjuntament el model d'ensenyament i aprenentatge desenvolupat a l'escola. Volien millorar-ne la metodologia per afavorir un aprenentatge actiu i significatiu per a tots els alumnes, a partir de les vivències, experiències i emocions dels infants i dels mestres.

I posant la mirada en l'infant, com reflecteix el logotip, que representa el puig de na Fàtima, les tonalitats del color verd i les diferents formes de com junts assoleixen el cim, i ho fan depenent i col·laborant tothom amb tothom. Una idea de comunitat inclusiva segons la qual tots els integrants són una part necessària per tenir èxit; èxit en el sentit subjectiu i relatiu de millora. També posa de manifest un tret clau de la identitat de l'escola el lema «Amb les mans»: aprenem fent, tocant, vivint.

La primavera de 2014, el CEIP Puig de na Fàtima es decanta pel canvi, que es fonamenta en quatre premisses clau:

a) La inquietud del claustre durant els darrers anys per millorar la metodologia i avançar envers un model més actiu i participatiu. Durant aquest procés, introdueix un seguit d'innovacions aïllades, que podem considerar la llavor del projecte general i global actual.

b) El compromís i implicació de tots els mestres en la recerca i elaboració d'una proposta unitària de canvi metodològic que determina una cultura de centre diferent de la que havia existit fins aleshores. Tothom participa en aquest procés i es contagia d'una il·lusió comuna; tothom es convenç progressivament dels avantatges i reptes que significarà aquest canvi, i sempre des del respecte al moment de cadascú.

c) La decisió unànime del claustre d'abandonar els coneguts i còmodes esquemes per emprendre un camí que se sap que no té fi, que es fonamenta en la reflexió conjunta per superar els dubtes, barreres i dificultats que, amb tota seguretat, sorgiran en aquesta aventura pedagògica. Però, també, per gaudir de reptes nous, de maneres noves i diferents d'aplicar els coneixements, de viure les emocions i les relacions amb l'alumnat. En definitiva, d'aprofitar l'oportunitat de cercar i

provar alternatives per afavorir l'aprenentatge integral de tots els alumnes i respondre millor a la realitat social actual.

d) La importància de la formació com una necessitat constant i de conèixer experiències similars que hagin dut a terme altres escoles, la qual cosa promou la idea que «Si ells poden canviar el model d'escola, nosaltres, també».

El curs 2013-14, a l'escola, els professors tenien l'esperit i la inquietud de cercar alternatives globals als plantejaments educatius tradicionals. Sorgia la necessitat de trobar innovacions metodològiques que permetessin aprenentatges més significatius i participatius per a tots els alumnes. Havien començat amb formacions de centre i particulars, i amb visites a altres centres de Mallorca per conèixer de primera mà el que ja feien.

L'espurna que va encendre definitivament el caliu de la innovació i del canvi pedagògic va sorgir quan un grup nombrós de mestres de l'escola assistí a les jornades de portes obertes de l'escola Martinet, a Ripollet (Barcelona). Fou allà on veieren la possibilitat real de tenir i practicar una nova mirada envers l'educació i l'aprenentatge dels alumnes. L'empenta va ser definitiva i a partir d'aquell moment comencaren a fer feina per planificar i consolidar un projecte global i radical de canvi. Per fer-ho, tingueren **tres variables de suport**:

- Els **mestres** veieren que és possible ensenyar d'una altra manera i, sobretot, els omplia d'il·lusió. Il·lusió per fer una escola en formació i recerca constants; una escola que sempre es planteja que està en canvi constant.

- Engrescar els **companys** que no viatjaren a Ripollet. Construir aquest camí no va ser feina d'un grapat de mestres, sinó que va requerir la unanimitat del claustre. Per això, varen explicar i contagiar a la resta de mestres aquesta il·lusió, amb vista a poder treballar tots junts en un objectiu comú: fer una escola en què els infants s'organitzassin ells mateixos en cada etapa del desenvolupament i en què els grans fessin de mestres dels petits i tots aprenguessin junts. En aquesta escola, els alumnes podrien viure en cada moment una plenitud corresponent a la seva etapa evolutiva, seguint els seus propis objectius de desenvolupament (Wild, 1999).

- Incorporació de la **UIB**. En aquest punt, el claustre acordà demanar la col·laboració del Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació de la UIB, i s'incorporà al claustre com a assessor el professor Joan Jordi Muntaner. Des de llavors, ens ha acompanyat en aquest canvi metodològic per assegurar-nos que atenem tots els alumnes, des de l'equitat i la qualitat de l'ensenyament per a tothom.

Els mesos d'abril, maig i juny de 2014 foren molt intensos de feina, recerca, debat, reflexió, aprenentatge, decisions, i tothom hi estava implicat. Foren tres mesos sorprenents i molt satisfactoris: continuaven desenvolupant la tasca ordinària amb els infants a les aules, seguien el dia a dia de l'escola, però els capvespres es reunien i preparaven amb força, il·lusió i decisió el canvi radical de model del centre. És fàcil comprendre que sorgiren dificultats, problemes, barreres, dubtes, fantasmes, perquè la implicació i els coneixements no eren els mateixos en tot el claustre, però les ganes de fer el canvi eren més fortes i no hi havia discrepàncies, sinó debat i reflexió per arribar a una unanimitat per l'aposta ferma en el conjunt del claustre.

El mes de juny era el definitiu: havia arribat el moment de prendre decisions. Era el moment de tancar una època i obrir la porta a allò desconegut, a una manera nova i diferent d'enfocar el procés d'ensenyament i aprenentatge, i això obligaria a modificar totes les estructures i el funcionament general de l'escola. Conscients del que significava tot plegat, el claustre adoptà per unanimitat una primera i cabdal iniciativa: totes les decisions que haurien de prendre afectarien tota l'escola i tots els mestres, des de 4t d'educació infantil fins a 6è d'educació primària, des del primer dia del curs següent.

A partir d'aquí, començava l'organització del curs 2014-15, que afectava tots els àmbits i estructures de l'escola. Per establir aquest nou model d'escola, podem agrupar les decisions preses en **quatre actuacions**:

a) Introduir metodologies noves. El nucli del canvi era passar al treball per ambients a tots els nivells de l'escola com a metodologia clau en el procés d'ensenyament i aprenentatge. Això significava suprimir l'organització per assignatures i matèries i, en conseqüència, retirar tots els llibres de text. Era necessari completar la proposta amb una estructura que cobrís tots els aspectes del currículum, per aquest motiu s'introduïen els cercles restauratius, el treball sistemàtic o tradicional amb el tutor, els especialistes i les sortides.

b) Desfer l'organització per cursos. La globalització i la interdisciplinarietat dels continguts i objectius d'aprenentatge, el respecte als ritmes evolutius de cada infant, entendre que no tots han de fer el mateix a la mateixa hora, i que són les activitats i les propostes d'aprenentatge les que han d'adaptar-se i no a la inversa, creure que els alumnes tenen tres anys per assolir els aprenentatges

i competències sense estar condicionats pels cursos o cicles..., implica desfer l'organització tradicional de cicles i cursos i establir una organització per **comunitats**:

COMUNITAT DELS PETITS (4t, 5è i 6è
D'EDUCACIÓ INFANTIL)

COMUNITAT DELS MITJANS (1r, 2n i
3er D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA)

COMUNITAT DE GRANS (4t, 5è i 6è
D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA)

- **L'assignació dels mestres** a les diferents comunitats s'organitza de manera que cada un pertany únicament a una comunitat, amb l'objectiu d'afavorir la coordinació. Aquesta assignació va respondre als interessos i motivacions dels mestres, fonamentada en la idea que treballar amb els companys més afins beneficiaria el projecte comú. A més,

cada comunitat s'adscriu a un dels membres de l'equip directiu

- **Organització dels horaris.** Els horaris ja no són per assignatures, sinó per metodologies i moments d'aprenentatge. Es fan per comunitats, i han de permetre agrupar els alumnes de diferents edats en ràtios més baixes i una circulació més lliure entre els diferents espais de cada comunitat. S'entén que tots els mestres de la comunitat atenen tots els infants en diferents moments i agrupaments.

- **El paper del tutor.** Cada grup d'alumnes tindrà un referent, que és el tutor, i un espai classe de referència, on realitzarà les activitats grupals i les d'aula, segons la metodologia didàctica de l'activitat.

- c) **Coordinació dels mestres.** Un dels aspectes més importants per poder dur a terme aquest canvi innovador era establir els criteris i normes de coordinació entre els mestres d'una mateixa comunitat i de tot el claustre. Les reunions que es prioritzaren foren les de comunitat, perquè quedaven per decidir moltes qüestions amb la finalitat d'organitzar i posar en marxa el projecte, resoldre dubtes i establir criteris comuns d'actuació. Així mateix, era necessari

establir normes de funcionament general de l'escola. Per aquest motiu, s'organitzaren cinc tipus de coordinació: la comissió de coordinació pedagògica, el claustre, l'equip docent, les comissions i la formació pedagògica.

- d) **La implicació de les famílies** en el projecte es converteix en una de les tasques més importants i, a la vegada, la més complicada. El mes de juny es feren reunions amb l'objectiu d'explicar als pares el significat del projecte presentat. Foren reunions difícils i complexes, ja que hi havia moltes preguntes i molts dubtes per als quals els mestres no tenien totes les respostes. L'actitud dels pares sempre fou positiva i de confiança en el claustre, perquè els mestres, a pesar dels dubtes mostrats, els donaven seguretat i transmetien il·lusió, els convidaven a formar part del projecte, que es fonamenta en la idea que la comunitat educativa ha de treballar per millorar l'educació dels infants. La tasca havia de ser conjunta. Així doncs, l'estiu de 2014 va ser una bogeria; mestres, mares, pares i infants varen compartir la il·lusió de fer el canvi físic de l'escola, transformant espais, creant mobiliari, eliminant mobles que no casaven amb el projecte, per deixar-ho tot a punt per al començament de curs.

3. INICI DE L'EXPERIÈNCIA: CURS 2014-2015

L'APOSTA PER UN CANVI GLOBAL AL CEIP PUIG DE NA FÀTIMA

El setembre de 2014, quan arribaren a l'escola, tot era diferent: espais nous, tasques noves, distribució i organització de l'escola noves, tant per als mestres com per als alumnes i pares. Eren davant un repte imponent, engrescador i complex, però interessant i il·lusionant: una manera de plantejar i desenvolupar el procés d'ensenyament i aprenentatge diferent, que situava els mestres davant dues necessitats clau, en què n'hi havia uns que *flipaven* i uns altres que sistematitzaven:

Constituir un vertader equip de mestres per comunitat, per estar coordinats i implementar, de manera coherent i cohesionada, la nova metodologia, ja que tots treballarien amb tots els infants de cada comunitat. Era necessari un suport constant i mutu per superar dificultats, dubtes o incerteses, però també alegries, conquestes o satisfaccions.

Continuar reflexionant de manera cooperativa sobre la implantació de la nova pràctica metodològica: com començarien a treballar amb els alumnes, corregir i millorar aquells aspectes que no donaven els resultats esperats. Era un procés d'adaptació i aprenentatge continu.

La manera de donar seguretat i confiança als mestres per aconseguir dur a terme un projecte sòlid i fonamentat és la formació, i aquest era un convenciment clau de tot el claustre.

3.1 La formació, una eina fonamental en el projecte

El curs 2014-15 fou un any d'una formació molt intensa i compartida per tot el claustre de l'escola. Aquells aprenentatges durant el primer any varen permetre fer un tast dels diferents temes, i segurament falta aprofundir en alguns aspectes. La formació, en aquells anys, es plantejà en **tres línies d'actuació**:

a) Formació a centres a través del CEP de Palma, enfocada al treball per ambients i metodologies globalitzades, i d'una durada de tres anys. Aquesta formació rebuda al centre tingué el suport inestimable de l'assessora del CEP, Carme Frau, que amb la seva implicació i dedicació va possibilitar un suport excepcional i una empenta decisiva a la qualitat del projecte. Aquesta formació va permetre que el claustre tingués, el primer any, els formadors següents:

— Aprofundiment en l'aprenentatge significatiu: **David Vilalta** i **Carme Pablo**. Amb el temps, Vilalta ha estat un formador de referència per al centre.

— Iniciació en l'elaboració i avaluació de projectes: bases d'orientació, rúbriques, carpetes d'aprenentatge; amb **Neus Sanmartí** i **Guida Al·lès**.

— Formació en matemàtiques realistes abordant les fases de l'aprenentatge: **Daniel Ruiz**.

— Visita de tres mestres de l'escola Martinet per intercanviar opinions i resoldre dubtes sobre l'aplicació dels ambients a l'escola.

— Formació en tecnologies de la informació i innovació amb l'objectiu de crear un web dinàmic en el qual qualsevol mestre pogués penjar vídeos, fotos, àudios, que permetessin mantenir una relació informativa amb les famílies; a càrrec de **Bartomeu Castell**.

Paral·lelament, amb el suport de l'AMIPA, els mestres acudiren, fora de l'escola, a cursos i formacions relacionats amb les temàtiques centrals de la formació als centres. L'objectiu era aprofundir en la recerca d'alternatives i en la fonamentació

que permetés consolidar el projecte amb més seguretat.

b) Visites a centres. El claustre, de manera escalonada i programada, visità centres de Mallorca i de la Península per veure de primera mà la feina que havien fet ells en la línia marcada en el projecte. Les visites es feren des de la perspectiva que cada centre té una identitat pròpia i no volien copiar un model o una actuació d'una determinada escola, sinó que tot allò que hi veurien i hi sentirien havia de servir com a exemple per construir el model propi.

Els centres que en aquest curs visitaren són: **Ceip Sant Miquel de Son Carrió** a Mallorca, **Escola Riera de Ribas** a Barcelona, **Escola dels Encants** a Barcelona, **IES Sils** a Barcelona, **Ceip Es Puig de Lloseta** a Mallorca, **Escola Sol i Lluna** de Barcelona, **Ceip Molí den Xema** de Manacor, **Ceip Establiments** i **Ceip Verge de Lluc** de Palma. **Amara Berri** i **Antzuola** al País Basc.

Els objectius d'aquestes visites són:

- Engrescar el claustre perquè prenguéss consciència que és possible treballar d'una altra manera a l'escola.
- Trobar idees i alternatives noves per enriquir el projecte del centre.
- Establir vincles i relacions amb altres centres que treballen amb un objectiu comú. Percebre que no són l'únic claustre que havia agafat aquest camí els ajudava a estar més segurs del que feien, perquè veieren que funciona i que hi ha un ambient profitós i estable d'aprenentatge.

c) La col·laboració amb la UIB. Si la formació ha sigut una constant essencial, també ho ha estat comptar amb una figura externa, que ha acompanyat i ajudat al claustre en el procés de canvi per tal d'anar assegurant i assolint les bases i finalitats del projecte. Per tal motiu comptarem amb l'assessorament del professor Joan Jordi Muntaner: assistia a les reunions de claustre, Comissió de coordinació pedagògica, equip docent, sessions

d'avaluació i a la majoria de les reunions que realitzaven les diferents comunitats per tractar assumptes metodològic. També se reunia periòdicament amb l'equip directiu i amb l'equip de suport.

3.2 El funcionament de les comunitats

L'organització i el funcionament de cada comunitat responia a la situació evolutiva dels alumnes de referència i del treball dels mestres. A partir de l'experiència iniciada, cada comunitat determinava quins serien els ambients i espais que ocuparia. Començava l'organització dels continguts diferenciant entre els que treballarien en els ambients i els del treball sistemàtic (per nivell). La concreció dels espais, continguts i plantejaments dels ambients eren diferents en cada comunitat i variaren al llarg del curs en funció de l'avaluació contínua que en feien els components.

Tot l'espai de l'escola havia d'arribar a ser educatiu. Per aquest motiu, treballaren per crear espais que complissin les condicions següents: permetre que els alumnes es moguessin lliurement; que fossin acollidors i tranquils; provocassin l'aprenentatge, el protagonista del qual fos l'alumne. Cada espai estava destinat a un tipus de tasca; tenia uns objectius i un material determinats; havia d'estar molt ben pensat amb la intenció que fos l'espai mateix el que comunicàs als infant quines activitats s'hi poden desenvolupar. Les aules començaren a perdre l'única funció d'espai per a un curs o nivell. Quan va ser possible, cada aula es va dividir en dos espais: un de reservat per treballar-hi per nivell i un altre de dedicat a l'ambient corresponent. Hi havia aules a cada comunitat que només eren per a ambients.

La nova configuració i preparació dels espais, així com l'elaboració i la preparació de materials, tingué l'ajuda inestimable de les famílies, que hi col·laboraren ajudant a canviar-los i preparar-los. Es convocaren les famílies alguns dissabtes esporàdics per executar algunes tasques preparades per fer, tant al pati com a l'edifici de l'escola, juntament amb els mestres, per treballar en la creació dels espais d'aprenentatge nous.

3.2.1 Comunitat dels petits

L'organització en la comunitat dels petits es repartí en cinc ambients: *construïm*, *experimentació*, *jugar a ser*, *cream i misteri de les paraules*, dels quals es responsabilitzen els quatre mestres d'educació infantil i la mestra d'audició i llenguatge.

Els ambients s'ofereixen cada dia amb una durada de noranta minuts i són de lliure circulació. També es fan ambients rotatoris cada dia: el grup classe passa pels diferents ambients acompanyat del seu referent per aprofundir i donar a conèixer les propostes. Els dilluns, els alumnes decideixen a quin ambient volen anar durant tota la setmana i a cada espai troben una sèrie de materials que afavoreixen l'experimentació lliure i autònoma. El mestre ha preparat l'espai i el material, i manté dues funcions durant la sessió: la d'observador acompanyant i la de provocador de l'activitat dels alumnes i del compliment de les normes i límits establerts per a cada ambient.

3.2.2 Comunitat dels mitjans

La comunitat dels mitjans organitza els ambients de dilluns a dijous, de 12 a 13.30 h, i els divendres estan programades les sortides. En aquest horari, es mesclen els alumnes de tota la comunitat en els vuit ambients que s'ofereixen:

Misteri de les paraules: Preparat per la mestra d'Audició i Llenguatge. Hi trobam diferents propostes que responen als continguts de l'expressió i de la comprensió oral i escrita.

S'atelier: Hi treballam tota la part artística i expressiva dels infants.

La vida: Aquest és un ambient més dirigit, en què es treballa per propostes tancades, relacionades amb el coneixement del cos humà, els animals i les plantes.

Minixef: Treballa la part d'alimentació, higiene, cura dels aliments; mesures i estimacions a partir del que es compra; preparació i elaboració de menjar a la cuina adaptada de l'escola.

Numeratis: Aquest és un ambient centrat en els processos matemàtics: càlcul, numeració, geometria. S'hi treballa amb material que es pot manipular i el mètode Montessori hi té una rellevància significativa.

Construccions: Amb material que es pot manipular, es treballen aspectes matemàtics que complementen el treball de *numeratis*.

Exterior: Completa l'àrea d'Educació Física amb la visita a diferents espais i llocs propers a l'escola dins el municipi.

Música: Dinàmiques lúdiques relacionades amb el món musical.

Els continguts de lectoescriptura són presents a tots els ambients i de lliure elecció per als alumnes. La darrera mitja hora escrivim o explicam allò que hem fet i après a l'ambient. En cada ambient hi ha materials, espais i activitats pensats per potenciar l'experimentació lliure dels infants i que responen a accions més o menys guiades, segons quina sigui l'estructura de l'ambient.

3.2.3 Comunitat del grans

L'organització dels ambients en aquesta comunitat es fa a partir de la planificació de la setmana. Així, els dimarts a primera hora, tota la comunitat, reunida en set grups col·laboradors, planifica els ambients en què treballaran durant la setmana. Aquests grups estan formats per onze alumnes de nivells diferents i un mestre responsable, el qual els ajuda i acompanya en la planificació setmanal. Cada alumne té cinc etiquetes amb el seu nom i les ha de col·locar en els ambients en els quals treballarà durant la setmana. Per garantir l'equitat, cada setmana comença per un grup classe diferent. Es preparen ajudes i suports per als alumnes que tenen més dificultats per planificar la feina, i també un seguiment específic de la tasca realitzada. Vegeu el plafó de planificació, que està situat al passadís de dalt, on treballa la comunitat dels grans.

En els ambients de la comunitat dels grans, es fan projectes relacionats amb l'ambient que han triat. Aquests treballs poden ser individuals o grupals, per tant, a l'hora de la planificació, és molt important que els alumnes que facin el mateix projecte s'apunten al mateix ambient a la mateixa hora. Els mestres tenen un interès clar a potenciar i afavorir l'autonomia dels infants en el procés d'aprenentatge.

Els ambients que s'ofereixen en aquesta comunitat són els següents:

Redacció: És un ambient que simula una redacció d'un mitjà de comunicació, amb un estudi de televisió, un de ràdio, una revista, un lloc web. Aquí els infants treballen les llengües com si fossin a un mitjà de comunicació. També es preparen vídeos i exposicions d'altres projectes d'altres ambients. En aquest ambient, la major part del temps s'hi incorpora l'especialista d'Anglès per reforçar aquest aspecte de l'aprenentatge.

Món fustart: S'hi treballa la part artística i matemàtica. Aquest ambient és un taller on els alumnes poden crear objectes, aparells, etc., i, per fer-ho, han de seguir tot el procés de preparació, elaboració i creació.

Laboratory: L'objectiu és fer ciència mitjançant l'experimentació. Els alumnes fan experiments, comprovacions científiques, etc. I sempre que és possible, treballen en anglès.

Món Planatural: Treballen tots els coneixements relacionats amb el medi natural i social. Fan projectes de països, animals, història, viatges, depenent dels seus interessos i iniciatives.

Musiatre: L'eix principal d'aquest ambient és desenvolupar la part artística per crear i interpretar cançons, fer teatre, organitzar concursos, etc.

Dansatre: Creació i representació de petites obres de teatre, musicals, etc.

Literari: Treball de la lectura mitjançant la visita a la biblioteca municipal i comentari de lectures.

S'Atelier: Ambient artístic compartit amb la comunitat dels mitjans, per la qual cosa solament hi poden assistir sis infants de la comunitat dels grans, ja que s'apleguen amb d'altres de la comunitat dels mitjans.

EXPOSICIÓ DELS PROJECTES

Cada dia es reserva la darrera mitja hora perquè els alumnes presentin el seu projecte a tota la comunitat, una vegada que l'hagin acabat. Comunicar als companys allò que han après representa la culminació i la dotació de significat el procés d'aprenentatge. La comunitat escolar assisteix a l'explicació del grup protagonista del projecte i després fan les preguntes pertinents i la valoració de l'exposició i del projecte.

3.3 Revisió del primer any de l'experiència i perspectives de futur

Aquell primer any es feren tres tipus d'avaluació seqüenciats de l'experiència que es vivia al centre: avaluació de l'aprenentatge dels alumnes i manera de comunicar-ho a les famílies; avaluació exhaustiva de cada comunitat, per conèixer i analitzar com havia transcorregut aquell primer curs; i avaluació global del projecte per part del claustre, per determinar el funcionament del primer any i plantejar propostes de canvi i millora.

3.3.1 Avaluació dels alumnes i comunicació a les famílies

L'avaluació dels alumnes es feia de manera col·lectiva: no és un sol mestre qui avalua, sinó que són diferents mestres amb mirades diferents. Cada comunitat es reuneix per parlar de tots els alumnes:

el tutor és el referent i la persona qui elaborarà l'informe individual de cada alumne del seu grup, però, a la sessió d'avaluació, cada mestre explica com ha vist l'alumne en el seu ambient, quina tasca ha realitzat i quina valoració fa de la feina feta. Les eines d'avaluació utilitzades són: graelles d'observació, evidències gràfiques, quadern d'aula, reunió de mestres, carpeta d'autoaprenentatge i activitats d'autoavaluació. La informació arriba a les famílies en forma d'informe trimestral, que amb el temps es redueix a dos, en el qual el tutor, havent escoltat tots els mestres de la comunitat, explica el progrés i l'evolució que ha tingut l'alumne en aquest període, així com l'actitud en l'ambient i totes les activitats desenvolupades amb el lliurament dels informes individuals als pares.

3.3.2 Avaluació per comunitats

Analitzar en profunditat l'experiència d'aquest primer curs era fonamental per la continuïtat i consolidació del projecte. Per aquest motiu, en acabar el segon trimestre, es va plantejar fer una avaluació molt exhaustiva per comunitats. Els elements que s'havien de tractar eren: com havia viscut el mestre l'aplicació de la nova metodologia i la nova manera de funcionar; quines expectatives tenia per als cursos següents, i quines propostes de millora hi podia aportar. Les principals conclusions

que se'n varen extreure foren: els mestres estaven satisfets de la tasca desenvolupada, però hi havia una desconexió significativa entre les comunitats. Els mestres necessitaven més informació sobre el que treballaven a les altres comunitats, així com les diferències de funcionament que hi havia. Es plantejaren canvis i alternatives a algunes de les activitats dutes a terme aquell primer any.

3.3.3 Avaluació global del claustre

Avaluar el funcionament global del centre amb l'objectiu de ser conscient del punt en què es trobava el projecte; quins aspectes no funcionaven adequadament; quins aspectes eren puntals i bàsics per mantenir l'experiència, i quines mesures o canvis s'havien d'adoptar a partir d'aleshores. Per aquest motiu, es va fer una anàlisi DAFO amb tot el claustre: es feren grups de treball amb membres de les tres comunitats, els quals reflexionaren sobre les debilitats, fortaleces, amenaces i oportunitats que presentava el projecte des de la perspectiva de l'any viscut i amb vista al futur de l'escola. Després, en un debat, posaren en comú les idees sorgides en cada grup per arribar a la **proposta següent**:

3.3.4 Planificació i millores pel proper curs

Una vegada que hagueren fet una reflexió profunda i l'avaluació del curs, calia plantejar canvis i prendre decisions que afectarien el funcionament del projecte el curs següent. Les decisions més significatives que s'adoptaren foren les següents:

- Treballar per aconseguir que els ambients fossin de cada vegada més globalitzats i interdisciplinaris.
- Establir projectes tipus, en els quals els alumnes tinguessin un guió preparat pels mestres que afavorís aprofundir en els continguts tractats.
- Introduir progressivament, amb el suport de la formació, millores en l'avaluació: rúbriques, autoavaluació i coavaluació.
- La formació s'haurà de concretar en el camp de l'avaluació i les matemàtiques.
- Progressar en la consecució de la coherència metodològica: reduir les hores de treball sistemàtic i introduir els especialistes en els ambients.
- Potenciar el treball per projectes com una metodologia cabdal en la dinàmica de l'escola, la qual ha esdevingut un altre pilar fonamental del projecte.
- Treballar per assolir un lideratge compartit a partir del curs 2019-20.
- L'equip directiu hauria de treballar per cohesionar tots els mestres de les diferents comunitats.
- Organitzar l'acompanyament dels mestres nous per facilitar-los la incorporació a la metodologia del centre.
- Treballar més amb les famílies per construir una comunitat educativa real, fonamentada en la confiança i el respecte mutu.
- Crear comissions mixtes formades per famílies, mestres i alumnes.

4. UN PROCÉS DINÀMIC DE CANVI

L'APOSTA PER UN CANVI GLOBAL AL CEIP PUIG DE NA FÀTIMA

El Projecte educatiu del CEIP Puig de na Fàtima manté tots aquests anys un procés constant d'avaluació i anàlisi, la qual cosa fa que sigui un projecte viu i obert als canvis i millores. Aquest procés es fonamenta en tres pilars transversals que el sustenten i el fan créixer: per una banda, tenir sempre present que els infants són el centre i l'objectiu del plantejament d'ensenyament i aprenentatge, tenir la mirada en l'infant; per altra banda, confiar en la formació com a eix central de la feina del centre per poder avançar; per últim, el lideratge i l'equip de mestres, que de manera conjunta han de determinar i concretar la línia definitòria del centre.

4.1 La consolidació del projecte metodològic

L'element central d'aquest projecte està marcat per la metodologia didàctica emprada en el centre. Aquests anys hi ha hagut experiències, moments i propostes que han configurat el model actual d'actuació a l'escola, el qual ha variat en el temps. L'equip de mestres ha construït un model dinàmic d'intervenció metodològica en el procés d'ensenyament i aprenentatge dels alumnes amb l'objectiu de potenciar-ne les competències i capacitats, i facilitar-los l'adquisició de recursos procedimentals, actitudinals i conceptuals per preparar-los perquè

puguin continuar aprenent tota la vida. I sempre tenint present que totes les persones tenen potencialitats múltiples, estils d'aprenentatge i capacitats diversos que hem de respectar i cuidar. El model metodològic de l'escola s'ha concretat actualment en els contextos d'actuació següents:

4.1.1 Ambients

Els ambients d'aprenentatge són els espais on es generen les condicions favorables perquè els infants puguin investigar, fer, descobrir, construir i relacionar-se de manera lúdica per afavorir el desenvolupament i l'aprenentatge. Per Duarte (2003), són l'espai d'intercanvi, estimulador i reflexiu, tant per als alumnes com per als professors.

Wild (2011) assenyala que amb els ambients es fomenta un aprenentatge significatiu i autònom, on la creativitat és present i el docent acompanya l'infant proporcionant-li recursos i estímuls cognitius i emocionals. En aquest sentit, Otálora (2010) ens mostra les cinc característiques d'aquests espais d'aprenentatge: promou l'actuació i l'autonomia dels infants; els permet prendre decisions i resoldre problemes per si mateixos; amb el suport dels companys o del mestre, genera espais d'interacció entre els infants, i permet la inclusió de tots els alumnes

Al CEIP Puig de na Fàtima, cada comunitat organitza els ambients de manera singular, adequant el model a les particularitats de cada grup:

Petits

Els ambients poden ser lliures o rotatoris, en funció de la franja horària: abans del pati i després del pati. La circulació dels infants pels ambients és totalment lliure abans del pati, així com també ho és la realització de les propostes que troben en cada un. Els infants poden canviar d'espai segons quins siguin els seus interessos i necessitats, i poden fer-ho quan vulguin. Després del pati, els ambients són rotatoris entre els infants d'un mateix grup. Aleshores, van junts amb el seu referent a un ambient concret, amb l'objectiu de presentar el material, conèixer les propostes de l'ambient o treballar el projecte d'aula. D'aquesta manera, a final de setmana, tots els infants han passat per tots els ambients.

Mitjans

En cada ambient hi ha un referent que s'encarrega de planificar les propostes, que són obertes i adaptables al ritme de cada infant, i que han estat plantejades amb el consens de la comunitat, la qual acompanya i provoca els infants i els observa activament per fer-ne l'avaluació. L'ambient s'inicia amb un cercle en què s'expliquen les propostes, si escau, i es distribueixen els infants. El referent de l'ambient modifica les propostes en funció de les valoracions contínues que es facin. Quan una proposta ja l'han feta tots els infants de la comunitat o es detecta que no funciona, els mestres s'encarreguen de modificar-la o canviar-la. Els ambients es poden triar diàriament. El tutor ha de fer el seguiment de l'assistència i ha d'intervenir-hi, si cal.

Grans

En començar la sessió de cada ambient, es fa un cercle i cada alumne exposa les seves intencions per a aquella sessió, les dificultats que es va trobant i la manera com les ha resoltes (els companys el poden ajudar en aquest aspecte). De cada projecte, l'alumne té uns fulls de planificació, esborranys, diari i autoavaluació, que treballa durant les sessions. Quan manquen deu minuts per acabar, els alumnes poden escriure al seu diari què han fet, què els queda per fer i les dificultats que han tingut; arraconen l'espai i el fan net, si és necessari. Tots els projectes acaben amb una exposició davant la comunitat, en què els companys acompanyen i suggereixen propostes de millora.

4.1.2 Projectes i aprofundiment

La incorporació del treball per projectes a l'escola fou la conseqüència de quatre idees bàsiques del projecte educatiu aplicat:

- Potenciar l'aprenentatge de les competències, la qual cosa transforma el concepte d'ensenyament basat en l'adquisició de coneixements en un concepte d'aprenentatge basat en la capacitat de resoldre situacions al llarg de tota la vida, i que posa en pràctica d'una manera integrada els coneixements i les aptituds, utilitza la pròpia curiositat natural i en el qual interessen les destreses (Teixidó i Felip, 2010).
- El protagonisme de l'aprenentatge el té l'infant, que és un investigador del món que l'envolta i dona importància al procés, no solament al producte final (Malaguzzi, 2001).
- Diversificar la metodologia per cobrir millor les capacitats, els ritmes d'aprenentatge i possibilitats de tots els alumnes, la qual cosa augmenta la qualitat i l'equitat de la proposta.
- Potenciar el procés social de l'aprenentatge a partir de la interacció entre companys, que treballen amb un objectiu comú.

El treball per projectes consisteix, assenyalen Muñoz i Díaz (2009), a desenvolupar investigacions escolars sobre temes que interessen als alumnes, cosa que fomenta els aprenentatges significatius, funcionals cooperatius i globalitzats, utilitzant el mètode científic. Com diuen Sanmartí i Márquez (2017), els projectes responen a la necessitat de saber i a l'interès per aprendre. És tan important el producte com el camí que es fa en el procés: fer-se preguntes, tenir curiositat, discriminar entre allò que sé i allò que m'agradaria aprendre, cercar informació de manera autònoma o amb l'ajut dels adults (pare, mare, mestres...), sintetitzar-la i comunicar-la, relacionar-la amb altres aprenentatges o amb vivències anteriors.

Els projectes impliquen una manera de fer que afavoreix la iniciativa i l'autonomia en el treball. Considerem els projectes una bona manera de posar els alumnes en situació d'aprenentatge; arribant a conclusions de manera consensuada s'assoleix la construcció social del coneixement. El procés del projecte també afavoreix la implicació de la família i d'altres persones externes al grup classe (experts). Un projecte neix dels interrogants que es plantegen els propis alumnes, de determinades situacions o necessitats, i a partir d'aquí es concreta la situació que cal resoldre.

Quan hi ha la necessitat de treballar i aprofundir en un contingut concret per continuar avançant en

el projecte, el referent el treballa amb el grup aula. Quan han treballat el contingut, poden continuar l'itinerari marcat pel projecte.

4.1.3 Tutories i pràctiques restauratives

Cada dia, tots els grups de l'escola comencen amb un cercle amb el docent que és el seu referent. És un cercle de diàleg en el qual se segueixen les normes bàsiques de les pràctiques restauratives, segons les quals tots els participants poden veure i observar els altres. Aquesta pràctica afavoreix la connexió, crea relació i facilita la cohesió grupal amb el temps i les activitats que fan junts els membres del grup. El cercle és una eina molt important per a les pràctiques restauratives, que són una manera d'actuar i de veure les coses que passen al centre, que afavoreixen que l'educació dels infants es produeixi en un ambient de participació, respecte i assumpció de responsabilitats, per així crear un clima preventiu de conflictes innecessaris. També donen eines per tractar els conflictes d'una manera constructiva i educativa.

En el funcionament dels cercles, tant parlar com escoltar són activitats importants. Per aquest motiu, la persona facilitadora presenta un objecte i el va passant entre els participants. Només parla qui té l'objecte i la resta escolten amb respecte i esperen el seu torn. Si algú no vol parlar quan li arriba l'objecte, pot «passar».

Desenvolupar i implementar pràctiques restauratives i, concretament, els cercles de diàleg, a les escoles contribueix significativament, assenyalen **Costello, Watchel i Watchel (2011)**, a:

- Construir, reforçar i mantenir relacions sanes i fortes entre tots els membres de la comunitat educativa.
- Crear espais de trobada i de seguretat pel diàleg.
- Promoure comportaments responsables.
- Fomentar l'empoderament i el lideratge de tots els actors de la comunitat educativa.
- Desafiar amb responsabilitat les tensions i els conflictes mitjançant la reparació del mal i la restauració de relacions.
- Millorar el rendiment acadèmic dels estudiants.

4.1.4 Sortides

Les sortides impliquen una altra manera de treballar aspectes curriculars i competencials fora de l'aula, en contacte amb l'entorn proper. El poble, el bosc, els edificis, els camins, les restes arqueològiques i etnològiques, el patrimoni artístic i cultural, etc., esdevenen recursos educatius per si mateixos. Les sortides també s'aprofiten per donar resposta a necessitats concretes que emanen dels projectes d'aula, i, a partir de les sortides, també es generen idees per emprendre projectes.

Mitjançant les sortides es genera un vincle especial amb l'entorn més proper als alumnes; el descobreixen, el coneixen, i, d'aquesta manera, aprenen a respectar-lo, conservar-lo i estimar-lo. També poden incidir en la seva millora actuant-hi de qualque manera, ja sigui directament o indirectament; per exemple, poden fer neta alguna zona verda, descobrir i donar a conèixer a l'Administració competent punts febles que tingui aquell indret i les possibles solucions, etc.

4.1.5 Els especialistes

Les especialitats es desenvolupen en la línia metodològica de l'escola: sense llibres de text, d'una manera activa, significativa i incloses en els ambients, sempre que sigui possible.

Es conserven com a hores dels especialistes a la comunitat dels petits: Psicomotricitat i Anglès, que es treballa tant a l'aula com en l'ambient. A la comunitat dels mitjans: Anglès, amb el grup de referència i a l'ambient; Educació Física, amb el grup de referència i a l'ambient exterior. Un dia a la setmana, es disposen hores per poder fer sortides per l'entorn proper; i, Religió o Valors, una hora setmanal per grup de referència. A la comunitat dels grans, trobam: Anglès, amb el grup de referència, més tres sessions en els ambients; Educació Física, amb el grup de referència, en un ambient exterior i sortides de cada grup cada tres setmanes; i Religió o Valors, una hora setmanal per grup de referència.

4.1.6 Avaluació i comunicació amb als pares

Els membres de les comunitats es reuneixen per avaluar els alumnes de tota la comunitat. Cada mestre explica com ha vist l'alumne en el seu ambient, quina tasca ha fet i quina valoració fa de la feina feta.

Aquesta avaluació és molt més enriquidora, ja que no és un sol mestre qui avalua a l'alumne sinó que són diversos.

La informació arriba als pares mitjançant:

Un informe de cada alumne. Els mestres hi expliquen quin és el progrés, el punt en què es troba en el procés d'ensenyament i aprenentatge, així com la seva actitud amb relació a les propostes metodològiques que s'ofereixen a cada comunitat.

Butlletí de notes (GESTIB) a primària.

Dossier dels projectes i tasques realitzades.

Les reunions que el mestre referent manté amb les famílies.

Reunions/tutories individuals amb les famílies i amb els infants presents per comentar conjuntament els informes d'avaluació a la comunitat dels grans.

4.2 La formació, una constant ineludible

El claustre fa una anàlisi, a l'avaluació de final de curs, de la formació rebuda per poder plantejar la proposta formativa del proper any, a partir de la reflexió sobre el model metodològic seguit a l'escola, de les dificultats, limitacions i llacunes observades. Aquesta formació es concreta en dues línies específiques, des de l'inici del procés de canvi: per una banda, la formació al centre, dirigida a tot el claustre de mestres, amb una durada de tot l'any acadèmic.

Aquesta formació es complementa amb dues propostes paral·leles: les formacions individuals o en grup que duen a terme els mestres fora de l'escola, i la formació i activitats PIP que es desenvolupen de manera gradual per tot el centre; per altra banda, la visita a centres, tant de la comunitat autònoma com de la Península, on distints grups de mestres poden observar i viure experiències, activitats i propostes de diferents models metodològics i d'intervenció pedagògica. Aquestes visites es complementen amb l'exposició que aquests mestres fan amb el conjunt del claustre, per compartir aquestes vivències i analitzar què pot aplicar-se en el CEIP Puig de na Fàtima.

En el quadre següent es reflecteixen les formacions de centre i les visites a centres del claustre durant aquests anys:

Curs 2015–2016	Curs 2017–2018	Curs 2019–2020
<p>TREBALL PER PROJECTES D'AULA, DOCUMENTACIÓ David Vilalta i Carme Pablo</p> <p>AVALUACIÓ REGULADORA Neus Sanmartí</p> <p>MATEMÀTIQUES CONTEXTUALITZADES I SIGNIFICATIVES Daniel Ruiz</p> <p>VISITA A ESCOLES DEL PAÍS BASC Amara Berri i Antzuola</p>	<p>VISITES A CENTRES MENORCA I MALLORCA CEIP Sant Lluís, CEIP Margalida Florit de Ciutadella, CEIP Son Juny de Sant Joan, CEIP Robines de Binis- salem, CEIP Verge de Lluc de Palma</p> <p>AMBIENTS CIENTÍFICS Montserrat Pedreira</p> <p>AMBIENTS I ESPAIS EXTERIORS Carme Cols i Pitu Fernández</p> <p>ACOLLIDA I ADAPTACIÓ INFANTS NOUINGUTS Vicenç Arnaiz</p>	<p>PROJECTES ESTRATÈGICS Marta del Campo</p> <p>TREBALL PER PROJECTES D'AULA David Vilalta i Carme de Pablo</p> <p>COMUNITAT EDUCATIVA Joan Radó</p> <p>COHESIÓ I ACOMPANYAMENT AL CANVI DE L'EQUIP DIRECTIU Jordi Vilasseca</p>
Curs 2016–2017	Curs 2018–2019	
<p>VISITES A CENTRES DE MALLORCA I CATALUNYA CEIP Rellinars, CEIP San Miquel de Son Carrió</p> <p>TRACTAMENT DE LLENGÜES Guida Allès</p> <p>ACOMPANYAMENT RESPECTUÓS I COHESIÓ DEL CLAUSTRE Carles Parellada</p> <p>PROJECTES I XARXES DE CONEIXEMENT Carme de Pablo i David Vilalta</p>	<p>ACOMPANYAMENT RESPECTUÓS I PROTECCIÓ DELS INFANTS Pepa Horno</p> <p>COHESIÓ I BON CLIMA DE TREBALL Silvia Palou</p> <p>DOCUMENTACIÓ I ESTÈTICA DELS ESPAIS Maria Antònia Riera</p> <p>PRÀCTIQUES RESTAURATIVES Ricard Vila</p> <p>TREBALL PER PROJECTES David Vilalta i Carme de Pablo</p>	

Cal destacar el procés de retroalimentació que ens ha ofert al llarg d'aquests anys rebre les visites de mestres de distintes escoles, tant de la comunitat autònoma com de la resta de l'Estat, pels comentaris, preguntes o situacions que hem viscut. També volem assenyalar el paper dels alumnes en pràctiques dels estudis d'Educació de la UIB, de la qual som centre col·laborador.

4.3 L'equip de suport

La línia de centre queda emmarcada en un model inclusiu que pretén que tots els alumnes puguin desenvolupar al màxim les seves capacitats compartint amb els iguals les vivències d'aprenentatge.

El nostre objectiu pedagògic és treballar amb tots els infants les competències per a la vida, sense discriminacions ni exclusions de cap tipus. Aquelles que els han de facilitar les eines per viure en un món globalitzat i complex i que els han de permetre ser competents per adaptar-se i interactuar en un món canviant socialment i tecnològicament.

Els mestres han de ser capaços de donar resposta a la diversitat que presenta l'alumnat amb el qual treballen; per a això, serà necessari insistir a reconèixer, admetre i acceptar l'heterogeneïtat

de l'alumnat. El funcionament dels suports es fonamenta en la perspectiva que proposa Muntaner (2010), on defensa l'agrupament heterogeni de l'alumnat, ja que es fonamenta a treballar amb i per a la diversitat, que serveix com a font d'enriquiment per a tot l'alumnat. Utilitzant aquest criteri a l'hora d'organitzar i agrupar l'alumnat, seguim un model on realment atenem la diversitat des d'una posició oberta i coherent amb la realitat social, que es fonamenta en tres premisses:

Reconeixement explícit que la diversitat no pot ser eliminada ni és una molèstia.

Acceptació incondicional de les capacitats de tots els alumnes.

Respecte a les diferències, a les semblances i no des del tractament únic.

El mestre de Pedagogia Terapèutica i el d'Audició i Llenguatge passaran a ser mestres de suport a la inclusió, i no s'associaran únicament i exclusiva a un alumnat concret. Els especialistes de l'equip de suport adopten un rol d'assessors al centre. Estaran sempre a la disposició de qualsevol company del claustre que necessiti orientacions sobre les

actuacions que ha de dur a terme, tenint tot el grup com a referent. Així doncs, la responsabilitat de l'atenció a la diversitat és compartida i requereix una col·laboració entre tots els membres de la comunitat educativa. Responsabilitat compartida que portarà implícita una col·laboració entre tots els adults que es relacionen amb l'alumnat a l'escola. És especialment important que tot el claustre sigui conscient de les capacitats de tots els infants per poder oferir-los una bona resposta educativa en la comunitat en la qual treballa, no tan sols a l'aula sinó en tots els moments didàctics que es programen i desenvolupen. Per aquest motiu, la col·laboració i la coordinació entre mestres esdevé indispensable.

5. LA CONCRECIÓ TEÒRICA DEL MODEL

L'APOSTA PER UN CANVI GLOBAL AL CEIP PUIG DE NA FÀTIMA

El CEIP Puig de na Fàtima ha experimentat un procés intens i constant de canvi i adaptació a una manera distinta d'entendre l'escola i l'aprenentatge de l'alumnat durant els darrers sis anys, que necessitava que hi hagués una reflexió conjunta del claustre i de tota la comunitat educativa per documentar i explicitar els fonaments que expliquen i justifiquen el model educatiu aplicat. Per aquesta raó, el curs 2018-19 es plantejà la necessitat d'actualitzar tots els documents del centre on es pogués reflectir amb claredat el punt en què es troba l'experiència, i així prendre impuls per a una nova etapa de desenvolupament i concreció del projecte.

5.1 Elaboració del PEC

El Projecte educatiu de centre (PEC) és el document institucional i general que determina la línia definitòria del centre educatiu en el marc de l'autonomia pedagògica que tenen les escoles. El PEC recull els valors i les línies pedagògiques que concreten l'organització, el funcionament i la gestió global de l'escola.

El PEC es un projecte obert i públic que explica l'ideari del centre a partir de la definició dels valors, objectius i prioritats d'actuació, que fan referència als aspectes metodològics, organitzatius

i de funcionament. L'elaboració del PEC ha de ser consensuada, de manera que tots els aspectes que el conformen siguin coneguts i acceptats, des de la reflexió conjunta, per tots els membres de la comunitat educativa.

A continuació, s'especifiquen les línies definitòries de l'escola que figuren al PEC elaborat i aprovat el juny de 2019.

5.1.1 Valors bàsics de l'escola.

Es recullen en aquest apartat els principis ètics i de funcionament que guien la presa de decisions i el treball quotidià de l'escola. Identificar els valors té per finalitat generar una manera d'actuar coherent i consistent amb el PEC i un compromís compartit de tots els membres de l'escola. Els valors bàsics aprovats al CEIP Puig de na Fàtima són:

- **Llengua:** el català és la llengua pròpia i vehicular de l'ensenyament i l'aprenentatge a l'escola. Per tant, l'ensenyament-aprenentatge de la lectoescriptura es durà a terme en aquesta llengua. La documentació oficial externa i interna, la correspondència i els comunicats es faran sempre en llengua catalana, en les condicions que s'expliciten al PLC.

- **Confessionalitat:** el centre és aconfessional i laic, i com a tal adoptarà una posició de respecte per les creences religioses. Educa en valors com la llibertat, la responsabilitat, la solidaritat, la tolerància i la pau. Ofereix l'assignatura de Religió per a les famílies que vulguin optar-hi, en compliment de la normativa vigent.

- **Ecològica:** fomentam i afavorim el respecte, el coneixement i la conservació del patrimoni cultural, etnològic i natural del nostre entorn, tenint molt present la serra de Tramuntana com a Patrimoni de la Humanitat declarat per la UNESCO.

- **Inclusió:** treballam per identificar i superar les barreres que sorgeixen en l'aprenentatge de tot l'alumnat, per tal d'assegurar la participació i el progrés de tots, siguin quines siguin les seves característiques.

- **Democràcia i participació:** l'escola manté una gestió en la qual les decisions es prenen de manera col·legiada, escoltats tots els membres de la comunitat.

- **Coeducació:** educació des dels principis d'igualtat i equitat entre sexes, amb una especial incidència a construir un context respectuós i de responsabilitat.

5.1.2 Objectius pedagògics

El nostre objectiu pedagògic és que els infants desenvolupin les capacitats i competències per a la vida, les quals els han de facilitar les eines per viure en un món globalitzat i complex i els han de permetre ser competents per adaptar-se i interactuar en un món canviant. Per aquest motiu a l'escola aplicam els quatre pilars de l'educació definits per Delors (1996):

- **Aprendre a ser:** desenvolupar capacitats d'anàlisi personal i social que permetin que els infants es coneguin i esdevinguin persones responsables en la defensa dels drets i dels valors. Persones capaces de desplegar de manera integral el seu màxim potencial psicosocial, afectiu i físic.

- **Aprendre a fer:** desenvolupar les habilitats que permetin a l'alumnat participar efectivament en la societat del coneixement, la qual cosa també suposa saber afrontar situacions complexes i treballar en equip.

- **Aprendre a conèixer:** desenvolupar les eines cognitives necessàries per comprendre millor el món i les seves complexitats, i per proporcionar una base apropiada i adequada per a l'aprenentatge futur.

- **Aprendre a conviure:** desenvolupar les actituds i valors que fonamenten els drets humans, la igualtat de gènere, els principis democràtics, el respecte i l'entesa intercultural, el desenvolupament sostenible i la pau a tots els nivells de la societat i de les relacions humanes, perquè les persones i les societats puguin conviure harmònicament.

5.1.3 Principis metodològics.

El projecte de l'escola comporta una transformació radical dels mètodes d'ensenyament tradicional, per tant, demana l'aplicació d'estructures organitzatives, metodologies pedagògiques i estratègies didàctiques acollides en el marc de les metodologies actives, que permetin i fomentin la participació i l'aprenentatge de tots en el context d'una societat oberta i plural. Els principis metodològics que dirigeixen la proposta d'actuació es fonamenten en les característiques següents:

- **Integral.** Preveu el desenvolupament de totes les capacitats, actituds, habilitats i valors de l'infant. L'educació és tant un procés intern de descobriment propi com una activitat social.
- **Activa.** L'infant és el protagonista del seu aprenentatge i compta amb el suport i l'acompanyament dels mestres i amb els recursos de què disposem.
- **Promotora de l'autonomia.** L'alumne experimenta i genera vivències que li aporten aprenentatges que pot assolir autònomament (descobrint, controlant, prenent la iniciativa amb consciència).

- **Competencial.** Treballam perquè l'infant sigui capaç de construir coneixements, habilitats i actituds que li permetin assolir els reptes i els constants canvis, prenent les decisions adequades a la realitat que viu.

- **Vinculada a l'entorn.** Oberta a l'entorn més proper, en el qual experimentam, investigam i trobam el punt de partida dels aprenentatges, perquè ens interessa el que hi passa. Hi intervenim per millorar-lo, estam preocupats pel medi ambient, per la nostra cultura i patrimoni i per l'educació sostenible.

- **Transparent.** Donam a conèixer tot el que fem i convidam a la cooperació de tots els agents implicats.

- **Innovadora.** A partir de la formació i de la reflexió sobre la pràctica, sempre estam oberts a la millora i al canvi de la pràctica educativa.

- **Practica la convivència participativa.**

Pretenem que les relacions interpersonals tinguin un caràcter actiu, constructiu i col·laboratiu. Totes les persones som capaces d'oferir i rebre ajuda. Som persones crítiques, sinceres, responsables i sabem expressar sentiments i necessitats.

- **Promou la pràctica restaurativa.** Resolem els conflictes personals i d'altres buscant el benestar de tots, mitjançant la comunicació de les necessitats i les voluntats i escoltant totes les parts implicades.

5.1.4 Comunitat Educativa

La comunitat educativa afavoreix la bona disposició de l'alumnat per a l'aprenentatge i estableix una bona relació entre tots els companys i amb l'equip humà de l'escola.

Hi ha tres eixos fonamentals que configuren la convivència i l'atenció a la diversitat en una comunitat educativa:

- La relació amb i entre les famílies i per crear camps emocionals de confiança perquè totes les persones ens sentim a gust i tranquil·les per desenvolupar la tasca educativa compartida, sempre tenint presents els criteris pedagògics del centre. Estam convençuts que, si no hi ha un treball conjunt amb les famílies, és impossible arribar a tenir l'èxit desitjat. Aquesta col·laboració ha de partir de tenir clar quina és la funció i la tasca de cadascú.

- La relació amb i entre el personal docent. S'ha de treballar en la direcció que cada mestre se senti com a part del projecte. Volem un centre on tothom se senti inclòs, valorat i reconegut.

- La relació amb i entre els infants.

L'escola continua la tasca de la família i la complementa. Un infant que sent que entre la família i l'escola hi ha una bona relació de confiança se sent segur, i llavors es troba en una situació òptima per aprendre.

L'infant necessita tenir un referent adult al centre, algú a qui pugui acudir tant per qüestions acadèmiques com relacionals o per algun conflicte amb els companys. Ell serà el mediador o pont directe entre la família i l'escola, però també és important saber que tots els infants de l'escola són responsabilitat de tots els docents. Els infants s'han de sentir vinculats al centre. S'ha de crear un clima emocional que faciliti el creixement, el benestar, el diàleg, la convivència i la motivació cap a l'aprenentatge.

5.2 Àmbits d'intervenció educativa

Els objectius del projecte educatiu engegat al CEIP Puig de na Fàtima poden concretar-se en quatre necessitats bàsiques:
Necessitat de refermar el treball per competències.

La resposta a aquestes necessitats es planteja a partir de cinc àmbits d'actuació, que engloben la proposta i el model educatiu desenvolupat:

- a) Àmbit d'innovació metodològica des de la introducció dels projectes i dels ambients educatius.
- b) Àmbit de mesures organitzatives, curriculars i pedagògiques que s'han de posar en marxa per donar cabuda a les metodologies actives que s'implanten al centre.
- c) Àmbit de l'educació inclusiva, que té com a objectiu principal assegurar l'èxit de tot l'alumnat, la qual cosa exigeix mantenir la presència, la participació i el progrés de tothom, sense excepció.
- d) Àmbit de la creació d'un clima de convivència positiva, que afavoreixi la creació de vincles afectius i la resolució de conflictes des de la prevenció.
- e) Àmbit de la participació de les famílies en el procés educatiu de l'escola per construir una comunitat educativa.

Necessitat de millorar la qualitat educativa, per la qual cosa s'havien d'introduir innovacions metodològiques.

Necessitat de disposar d'una estructura organitzativa més estable i coordinada.

Necessitat d'establir una línia metodològica comuna i consensuada amb tot el claustre.

Necessitat de refermar el treball per competències.

6. UNA PORTA OBERTA A LA INNOVACIÓ

L'APOSTA PER UN CANVI GLOBAL AL CEIP PUIG DE NA FÀTIMA

El CEIP Puig de na Fàtima, el curs 2018-19, assoleix una certa consolidació del projecte, després de cinc anys d'experiència i d'aplicació. Ara bé, això no significa un estancament ni una autocomplaença en tot el que ha canviat i s'ha fet fins al moment, sinó, ben al contrari, hi ha una contínua reflexió i anàlisi de la realitat del funcionament de l'escola que, juntament amb la formació del claustre, fa que hi hagi un replantejament constant del procés d'ensenyament-aprenentatge aplicat a tot el centre.

El canvi, la millora i la innovació educativa és una carrera de fons, que sempre continua i mai no està acabada, perquè, quan assolim un objectiu, aquest ens obri la porta a noves realitats i nous reptes pels quals hem de començar a treballar, des de la satisfacció de la feina feta i des de la voluntat de millora en un futur immediat. En aquesta línia de pensament i de fet es troba el CEIP Puig de na Fàtima, que es prepara per a un canvi de direcció el proper curs 2020-21, perquè el director acaba el seu període i té previst jubilar-se. Això marca un repte fonamental per mantenir la línia de centre i assentar definitivament tot el projecte.

Des del pensament que la consolidació definitiva d'un projecte en un centre educatiu mostra la solidesa i força necessària per mantenir-se en el moment en què hi ha un canvi en la direcció de l'escola, el CEIP Puig de na Fàtima planifica el curs

2019-20 l'elaboració conjunta i col·laborativa d'un pla quadriennal, que col·loqui en primera línia l'interès per la continuïtat i el desenvolupament del projecte educatiu, i organitzar la formació prevista per a aquest curs que generi la fonamentació per elaborar el pla quadriennal 2020-2024, que hauria de dirigir i potenciar el projecte global de l'escola.

6.1 Elaboració del pla estratègic

La idea de dissenyar un pla estratègic per al CEIP Puig de na Fàtima va sorgir de l'avaluació final del curs 2018-19, atès el proper canvi en la direcció del centre, i amb un objectiu doble: fer una reflexió conjunta de tot el procés de canvi viscut i planificar, des de la consolidació i solidesa del projecte, un futur segur de continuïtat.

La referència per dissenyar i elaborar aquest pla estratègic fou el document de la Generalitat de Catalunya (2017) que marca les línies d'actuació compartida i bàsica per dissenyar una planificació estratègica als centres educatius. En aquest context, entenem per pla estratègic: «un pla que recull de manera sistematitzada els objectius a mitjà termini d'un centre educatiu, les estratègies i les polítiques previstes per assolir-los, i els sistemes i instruments d'avaluació corresponents» (Generalitat de Catalunya, 2017, 12).

L'elaboració del pla és una tasca d'equip, des del compromís i entusiasme de tots els implicats, per compartir un projecte comú. El document de la Generalitat de Catalunya (2017) ens marca els apartats fonamentals per elaborar aquest pla:

- Plantejament institucional, que recull tres elements: valors, missió i visió del centre educatiu.
- Avaluació del centre, per aclarir qui som i on som, que engloba: l'avaluació global diagnòstica, que fa una anàlisi del context, els resultats obtinguts, els processos seguits fins al moment i els recursos disponibles, tant humans com materials; i l'anàlisi DAFO, a partir de la identificació de les debilitats, amenaces, fortaleces i oportunitats.
- Objectius estratègics i estratègies, que tracta de determinar on volem arribar i com ho podem aconseguir. S'estructura en tres apartats: la matriu DAFO, que intenta explicar com es poden treure conclusions útils per a l'elaboració del pla estratègic, i els objectius i les estratègies per aconseguir realitzar el pla.
- El mapa estratègic, que informa d'una manera sintètica i clara sobre el contingut bàsic del pla estratègic del centre educatiu.

A principi del curs 2019-20 es programaren dues formacions clau com a suport i assessorament extern per desenvolupar aquest pla estratègic: l'octubre de 2019 tingué lloc la visita de la senyora Marta del Campo, formadora i directora de l'Institut Escola Sant Adrià del Besòs, que explicà les fases de disseny i elaboració del pla estratègic marcades pel document de la Generalitat de Catalunya i aportà **cinc elements clau**:

- Dissenyar un pla de tots i entre tots per fer realitat la visió.
- Aplicar un procés de millora continua per aconseguir l'èxit educatiu.
- Compartir el procés de gestió del canvi des de la cohesió de grup.
- Implementar un lideratge distribuït.
- El procés és un cercle en quatre parades: analitzar-planificar-aplicar-avaluar.

El desembre de 2019 visità el centre el senyor Joan Rado, exdirector del CEIP Pintor Joan Miró de Palma, que aportà una reflexió sobre la necessitat de comptar amb la comunitat educativa, i especialment amb les famílies, en el procés de dissenyar un pla

estratègic. Entre les aportacions fetes, podem assenyalar:

- Es important crear relació de confiança amb les famílies, establir-hi un vincle.
- Establir objectius comuns, des del compromís i la pertinença al grup.
- Tenir presents i respectar les diferents mirades des de l'equitat.
- Treballar per assolir una cogestió del centre.

El novembre de 2019, s'envià a totes les famílies del centre una enquesta per conèixer aquesta perspectiva sobre la situació actual del centre i les línies d'actuació futura per on havia de prendre el nou projecte. Respongueren l'enquesta el 70 per cent de les famílies, i la direcció elaborà un informe on es reflectien les propostes i visions dels pares, per completar l'avaluació global diagnòstica de l'escola. Amb tot aquest material, el claustre va dissenyant el pla estratègic en les sessions de formació, seguint punt per punt els apartats assenyalats anteriorment i amb el següent model de funcionament:

- L'equip directiu elabora un document base a partir dels documents ja aprovats pel centre.
- Anàlisi i esmenes proposades per cada comunitat.
- Elaboració de un document, que compta en totes les aportacions fetes per part de l'equip directiu.
- Debat en el claustre del document presentat.
- Aprovació del document definitiu pel claustre.

6.2 Perspectives de futur

El projecte educatiu del CEIP Puig de na Fàtima és un projecte obert i inacabat, perquè el claustre treballa per mantenir la flama de la innovació i la millora, sempre disposada a enfortir el procés d'ensenyament-aprenentatge aplicat. Per altra banda, el proper curs 2020-21 hi ha un canvi en la direcció del centre per la jubilació de l'actual director, que amb el suport i l'ajuda dels diferents mestres de l'equip directiu i del conjunt del claustre ha liderat l'escola tots aquests apassionants anys de canvi i innovació.

L'elaboració del pla quadriennal i l'elecció del nou equip directiu han de marcar un canvi de cicle a l'escola, que ha de determinar el futur i l'evolució del projecte. El pla quadriennal comença amb la realització d'una DAFO per part del claustre i una altra per part de les famílies, on es fa una avaluació en profunditat del procés viscut en aquest període des de 2014, que determina el punt de partida per establir els objectius i les estratègies a desenvolupar en un futur.

De la matriu de les DAFO de l'escola podem assenyalare-ne els punts més destacables, que sorgiren a partir de la reflexió i l'anàlisi grupal:

- **Amenaces:** la percepció de les famílies que tenen poca informació sobre el procés formatiu dels infants, la pèrdua del català com a llengua vehicular, l'augment de matrícula i el perill de «morir d'èxit».

- **Oportunitats:** la conscienciació i implicació en el projecte dels mestres nousvinguts, la implicació i suport de les famílies en l'educació dels fills, la bona relació entre l'escola i l'ajuntament, l'entorn natural, social i cultural de què disposam.

- **Debilitats:** manca de cohesió al claustre, manca de concreció curricular, manca de coherència i comunicació entre les comunitats, manca d'una relació més estreta i propera amb les famílies.

- **Fortaleses:** principis metodològics clars i compartits, autonomia, satisfacció i motivació de l'alumnat, pràctica reflexiva constant, l'escola com a motor del poble, propera i vinculada a l'entorn, atenció i avaluació individualitzada.

Com a conseqüència d'aquesta feina d'anàlisi i reflexió avaluativa, sorgeix la continuïtat del projecte educatiu, que vindrà determinada per tres objectius estratègics, cada un dels quals inclou una sèrie de processos a desenvolupar, i tot el conjunt estableix les línies definitòries del centre en un futur pròxim.

Aquestes línies bàsiques de funcionament són les següents:

A. Augmentar la confiança i la informació amb les famílies:

- a) Establir nous canals prioritars d'informació i de participació amb les famílies.
- b) Avançar cap a una comunitat d'aprenentatge.
- c) Consolidar la relació amb l'ajuntament.
- d) Reconduir les expectatives massa allunyades de la realitat.

B. Consolidació del projecte educatiu:

- a) Mantenir i enfortir els principis metodològics.

b) Potenciar la relació i la coherència entre les comunitats.

c) Mantenir la integració en l'entorn i aprofitar al màxim les possibilitats que ens ofereix.

d) Potenciar la utilització del català com a llengua vehicular.

e) Mantenir i compartir la formació continua del claustre.

C. Millora la cohesió i el coneixement intern de l'equip docent.

a) Potenciar el coneixement entre el personal docent de les activitats de cada comunitat.

b) Augmentar la confiança, la relació i la cohesió entre el personal docent.

c) Adequar el traspàs d'informació de l'alumnat entre comunitats.

d) Aprofitar la implicació i entrada de nous mestres.

L'experiència acumulada per l'equip docent del CEIP Puig de na Fàtima, la formació rebuda i les vivències compartides són els elements clau que han de permetre continuar, consolidar i fer avançar aquest projecte radical de canvi i millora de l'escola, perquè és important demostrar que és possible dur a terme aquest procés, perquè és important demostrar que les metodologies actives a l'escola són una eina fonamental per al progrés i l'aprenentatge de l'alumnat, perquè és important demostrar que la inclusió de tots els infants des de l'equitat amb una educació de qualitat és possible, perquè encara hi ha massa gent que no hi creu i es pensa que l'escola ha d'estar dominada pels continguts.

- Costello, B., Wachtel, J., & Wachtel, T. (2011). *Círculos restaurativos en los centros escolares: fortaleciendo la comunidad y mejorando el aprendizaje* (No. 371.5 C841c). International Institute for Restorative Practices.
- Delors, J. (1996). Los cuatro pilares de la educación. Informe UNESCO de la Comisión internacional sobre la educación para el siglo XXI. *La educación encierra un tesoro*. (91-103). Santillana.
- Gemcat (2017). *Guia per elaborar i aplicar un pla estratègic*. Departament d'Educació. Genralitat de Catalunya.
- Malaguzzi, L. (2001). *La educación infantil en Reggio Emilia*. Barcelona: Octaedro.
- Muntaner, J. J. (2010). De la integración a la inclusión: un nuevo modelo educativo. *Arnaiz, P.; Hurtado, M^a. D. y Soto, FJ (Coords.). 25 Años de integración escolar en España: tecnología e inclusión en el ámbito educativo, laboral y comunitario (2-24)*. Consejería de Educación, Formación y Empleo de la Región de Murcia.
- Muñoz, A., & Díaz, M. D. R. (2009). Metodología por proyectos en el área de conocimiento del medio. *Revista docencia e investigación*, 19, 101-126.
- Otálora, Y. (2010). Diseño de espacios educativos significativos para el desarrollo de competencias en la infancia. *Revista CS*, 71-96.
- Sanmarti, N., & Márquez, C. (2017). Aprendizaje de las ciencias basado en proyectos: del contexto a la acción. *Apice*, 1(1), 3-16.
- Teixidó, J., & Felip, N. (2010). Les competències bàsiques a l'escola: de la conceptualització a la posada en pràctica. Un camí per explorar. *Revista Catalana de Pedagogia*, 2009-2010, vol. 7, p. 17-33.
- Wild, R. (2012). *Educar para ser: vivencias de una escuela activa*. Herder Editorial.
- Wild, R. (2011). *Etapas del desarrollo*. Herder Editorial.

Amb aquesta col·lecció, el **Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació de la UIB** pretén recopilar, analitzar i difondre les bones pràctiques educatives que es duen a terme a les Illes Balears. La pretensió no és altra que promoure canvis i millores educatives tant en l'àmbit escolar com en el no escolar.

Publicacions del Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació de la UIB

Bones pràctiques en entorns pedagògics

- Número 1. CEIP Es Pont: Per què feim una hora setmanal de filosofia? Projectes de treball i filosofia 3/18.
- Número 2. CEIP Son Ferrer: Un entorn cooperatiu i d'aprenentatge
- Número 3. INÈDITHOS: INtervenció i INvestigació Educativa i Tecnològica en Pedagogia HOSpitalària
- Número 4. CEIPIESO Pintor Joan Miró. Els grups interactius: més que una manera d'organitzar l'aula
- Número 5. Bones pràctiques amb portafolis (electrònics) als centres educatius d'Eivissa
- Número 6. L'aposta per un canvi global al CEIP Puig de na Fatima

Coordinada per les professores Maria Rosa Rosselló i Carme Pinya

Dossiers d'actualitat

- Número 1. Sobre la ràtio alumnes per aula
- Número 2. Sobre el model lingüístic escolar de les Illes Balears
- Número 3. La Formació inicial del professorat d'Educació Infantil i Primària a les Illes Balears.
Estat de la qüestió i propostes per a la millora

Recursos didàctics

- Número 1. Sobre el ciberbullying. Guia per al professorat / Sobre el ciberbullying. Guía para el profesorado.
- Número 2. Sobre competències TIC

www.bones-practiques-pedagogiques.uib.es